

Regeringskansliet
Landsbygds-och
Infrastrukturdepartementet

Begäran om yttrande angående antalet regionala djurförsöksetiska nämnder

Er beteckning: LI2023/01806

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget till ändring i 7 kap. 13 § djurskyddsförordningen så att Jordbruksverket ges befogenhet att själv bestämma antalet djurförsöksetiska nämnder.

Länsstyrelsen tillstyrker vidare Jordbruksverkets hemställan om ett utredningsuppdrag att genomföra en översyn av de djurförsöksetiska nämndernas organisation och struktur.

Länsstyrelsen framför dock att regeringen bör utforma utredningsuppdraget så att möjligheterna till rekrytering av kompetenta nämndledamöter ges tung vikt.

Försöksdjursverksamheterna är starkt knutna till högskoleorterna, i första hand Stockholm/Uppsala, Malmö-Lund och Göteborg. För att säkerställa goda möjligheter till rekrytering av kompetenta nämndledamöter behöver djurförsöksetiska nämnder placeras där.

Kommentarer på remissen

Jordbruksverket har 2022 och 2024 inkommit till Landsbygds-och Infrastrukturdepartementet med två skrivelser om de djurförsöksetiska nämndernas antal och placering. Skrivelserna har samma diarienummer.

Landsbygds-och Infrastrukturdepartementet har begärt att Länsstyrelsen lämnar synpunkter på Jordbruksverkets förslag och materialet i skrivelserna.

Därför lämnar Länsstyrelsen nedan kommentarer till valda avsnitt.

Skrivelse dnr 5.2.17-21933/2022 daterad 2022-12-15 rubrik "Angående antalet regionala djurförsöksetiska nämnder"

Avsnitt "Bakgrund"

Som Jordbruksverket skriver har försöksledarna sedan avgiftsbeläggningen 2013 försökt spara pengar genom att samla så mycket verksamhet som möjligt i sina ansökningar om etiskt godkännande. Jordbruksverket har svarat på detta med upprepade avgiftshöjningar.

Utöver detta finns ytterligare två konsekvenser som Länsstyrelsen bedömer som viktiga att belysa.

Det har blivit dyrt och besvärligt att åstadkomma en ändring i ett godkännandebeslut. Mindre misstag vid författandet av ansökan kan få stora konsekvenser i form av ytterligare ansökningsavgifter, merarbete med administration och fördröjningar. Innan 2013 kunde sådana misstag rättas genom ett brev till den djurförsöksetiska nämnden.

Därutöver försöker verksamheterna så långt som möjligt använda sina djurskyddsorgan för att ändra i de djurförsöksetiska godkännandena. Överträdelser är kontrollmyndighetens ansvar att beivra. Därmed flyttas bedömningar som hör hemma i de djurförsöksetiska nämnderna till kontrollmyndigheten.

Avsnitt "Jordbruksverkets förslag"

Länsstyrelsen tillstyrker Jordbruksverkets förslag att införa större flexibilitet i organisationens utformning och storlek så att den lättare kan anpassas efter ärendemängden.

Flexibiliteten får dock inte utövas på bekostnad av kontinuitet och kompetensuppbyggnad i de djurförsöksetiska nämnderna.

Avsnitt "Vilka påverkas"

Länsstyrelsen saknar ett resonemang kring att ledamöterna till de djurförsöksetiska nämnderna rekryteras lokalt och att lokaliseringen därmed påverkar vilken kompetens som finns tillgänglig.

Skrivelse dnr 5.2.17-21933/2022 daterad 2024-03-21 rubrik "Kompletterande skrivelse angående de regionala djurförsöksetiska nämnderna"

Avsnitt "Analys om hur ekonomin kan förbättras genom att stänga en nämnd"

Länsstyrelsen anser att Jordbruksverket behöver redovisa kostnaden för de djurförsöksetiska nämndernas IT-plattform på ett transparent sätt. Den påverkas inte av hur nämnderna organiseras.

Avsnitt "Förändringar i regionaliteten över tid"

Jordbruksverket ger en bild av att djurförsöksverksamheterna över tid fått större regional spridning och att regionaliteten därmed skulle ha förlorat i betydelse.

Från Jordbruksverkets personal har Länsstyrelsen erfarit att bedömningen görs utifrån vilket geografiskt verksamhetsområde som anges på de verksamhetstillstånd man utfärdar men inte utifrån verksamheternas omfattning och komplexitet. Detta riskerar att leda till felaktiga slutsatser avseende var nämnderna bör placeras.

Nämndernas ledamöter rekryteras lokalt och den geografiska placeringen bör vara sådan att det finns god tillgång på kompetenta personer att rekrytera, särskilt för platserna som ska bemannas av forskare och djurvårdarpersonal. Det är positivt om det finns kunniga personer även bland lekmännen. Som pensionerade veterinärer och djurvårdare.

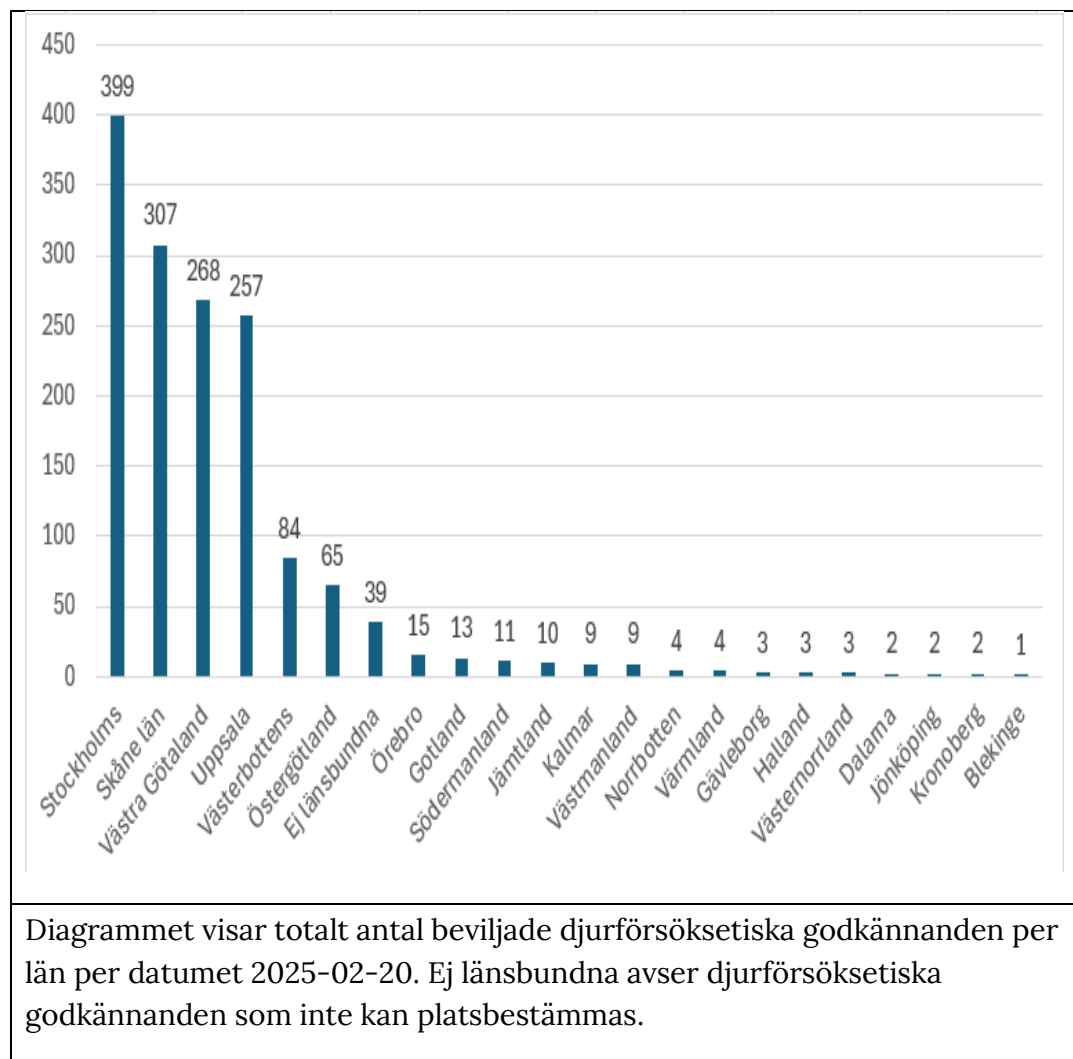
Jämfört med när de etiska nämnderna inrättades behöver fler verksamheter ha verksamhetstillstånd från Jordbruksverket och etiskt godkännande från djurförsöksetisk nämnd. De tillkommande verksamheterna är genomgående av enklare och ambulerande karaktär. Exempelvis provfisker, ta emot veterinärstudenter på en veterinärklinik, provtagningar och observationsstudier i fält där djuren fångas och utbildning inom slakt, inseminering och hovvård.

Sedan något decennium sammanför Jordbruksverk några stora verksamheter i övergripande samlingstillstånd. Exempelvis har Uppsala universitet nio olika verksamhetstillstånd för användning av försöksdjur sammanförts i ett. För Karolinska Institutet har sju olika tillstånd blivit ett och även Lunds universitets stora verksamhet har samlats i ett tillstånd. Antalet verksamhetstillstånd för användning är cirka 170–180 och förändringen ger därför stort genomslag.

De djurförsöksetiska godkännandena anger var verksamheten ska bedrivas. En sammanställning av de uppgifterna ger en mer korrekt bild av regionaliteten och verksamheternas komplexitet och omfattning.

Länsstyrelsernas verktyg för värdering av djurskyddsrisiker i försöksdjursverksamheter RUDBECK kan värdera regional fördelning av djurförsöksverksamheterna utifrån de djurförsöksetiska godkännandenas uppgifter.

I nedanstående graf finns data sammanställda ur RUDBECK:

Sammanfattningsvis kan konstateras att djurförsöksverksamheterna är fortsatt starkt knutna till Stockholms, Uppsala, Västra Götalands och Skåne län.

Avsnitt "Nackdelar med det regionala systemet och resultatområdet"

Länsstyrelsen instämmer i Jordbruksverkets bedömning att metoden för fördelning av ärenden mellan nämnderna behöver utredas ytterligare.

Det finns fördelar med att styra vissa ärendetyper till utpekade nämnder. Som kompetensuppbyggnad, lokalt befintlig kompetens och likabehandling när det gäller sällsynta ärenden.

Idag fastställs fördelningen i ett tvingande beslut från Jordbruksverket. Det vore mer ändamålsenligt om den kunde beslutas som riktlinjer kollegialt av nämndordförandena. Då blir det lättare att anpassa den efter nya ärendetyper och varierande handläggningsvolym.

Utvecklingen mot mer omfattande djurförsöksetiska godkännanden beror inte enbart på att de omfattar mer verksamhet. Även Jordbruksverkets handläggningssystem har stor inverkan med långa automatgenererade textavsnitt och krav på upprepningar av motiveringar och likartade beskrivningar av försöksmoment för olika djurarter med mera.

Avsnitt "Förändrat säkerhetsläge"

Det kan bli svårt att rekrytera nämndledamöter i kris och krig och organisationen bör därför lokaliseras så att det finns medarbetare att rekrytera, se resonemangen ovan.

Försvarsmaktens försöksdjursverksamhet och den försvarsmaktsrelaterade forskningen i djur är liten. Någon särskild tillpassning av organisationen för att hantera den ärendemängd som kan bli aktuell behövs inte. Möjligen kan ett extra ordinarie sammanträde bli behövligt i brådskande fall.

Mer bekymmersamt ur säkerhetssynpunkt är att läkemedelsbolagen anlitar externa bolag för sina testverksamheter och att kommersiella kontraktslaboratorier avvecklar sina djurverksamheter. Den kommersiella försöksdjursanvändningen minskar i hela Europa. I Stockholm-/Uppsalaregionen har fler stora verksamheter lagt ner det sista årtiondet.

Läkemedelsmyndigheterna ställer inför prövning av en läkemedelskandidat för människor en mängd krav som innebär att olika djurstudier måste utföras. Testerna är standardiserade men

inte okvalificerade och det ställs höga tekniska krav. Verksamheten är utsatt för skarp konkurrens från laboratorier i lågkostnadsländer

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Stefan Attefall med djurskyddshandläggare Olof Leander som föredragande.

I den slutliga handläggningen har deltagit enhetschefen Emelie Endrésen, avdelningschefen Michael Persson och länsrådet Cecilia Magnusson.